

Evaluatieplan ESF+ 2021-2027

**Medegefinancierd door
de Europese Unie**

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
1.1	Achtergrond Evaluatieplan.....	3
1.2	Lessons learned uit programmaperiode ESF 2014-2020.....	3
1.3	Leeswijzer.....	3
2.	Doel, reikwijdte en coördinatie.....	4
2.1	Doel van het evaluatieplan.....	4
2.2	Begrippenkader.....	4
2.3	Reikwijdte.....	4
2.4	Coördinatie.....	4
3.	Het evaluatiekader.....	6
3.1	Beschrijving van het evaluatieproces.....	6
3.2	Betrokkenheid van partners bij evaluatie(plan).....	6
3.3	Onderzoeks- en evaluatie expertise.....	7
3.4	Communicatie van de uitkomsten van evaluaties.....	8
3.5	Aansluiting bij Jaarverslagen, partnerschapovereenkomst en ex-post evaluatie door EC....	9
3.6	Budget.....	9
3.7	Kwaliteitsmanagement.....	9
4.	Evaluatieprogrammering.....	11
4.1	Evaluatieonderzoek naar de bijdrage aan ESF+ doelstellingen.....	11
4.2	Soorten evaluatieonderzoek.....	11
4.3	Tijdsschema.....	12
4.4	Bijzonderheden evaluatieonderzoek per prioriteit.....	12
	<i>Prioriteit 1: Mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie.....</i>	<i>13</i>
	<i>Prioriteit 2: Sociaal innovatieve acties.....</i>	<i>13</i>
	<i>Prioriteit 3: Ondersteuning van de meest behoeftigen.....</i>	<i>14</i>
	<i>Bijzonderheden overig onderzoek.....</i>	<i>14</i>
4.5	Belangrijkste vraagstelling per evaluatieonderzoek.....	15
4.6	Gebruikte methoden en data verzameling.....	16
4.7	Beschikbaarheid van data.....	17
	BIJLAGE 1: Overzicht geplande onderzoeken ESF+ programma 2021-2027 (per prioriteit, en daarbinnen op chronologische volgorde).....	18

1. Inleiding

1.1 Achtergrond Evaluatieplan

Het Evaluatieplan ESF+ 2021-2027 beschrijft de plannen van de Nederlandse managementautoriteit (MA) voor het monitoren en evalueren van het programma van het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) in de programmaperiode 2021-2027¹.

Met het schrijven van het evaluatieplan voor het ESF+ programma 2021-2027 voldoet Nederland aan de verplichting op grond van artikel 44 van de Verordening Gemeenschappelijke Bepalingen 2021/1060 (CPR)² om een evaluatieplan op te stellen waarin het raamwerk is neergelegd voor de evaluatie van het programma ESF+. Het Evaluatieplan is op 22 juni 2023 goedgekeurd door het monitoringcomité ESF+.

1.2 Lessons learned uit programmaperiode ESF 2014-2020

Het ESF+ programma vertoont inhoudelijk een zekere mate van overeenkomst met het ESF programma van 2014-2020. Daardoor is het mogelijk om het evaluatieplan voor ESF 2014-2020 als basis te gebruiken voor het onderhavige evaluatieplan.

Het huidige evaluatieplan is aangepast met een aantal programma specifieke punten en met de 'lessons learned' die uit de evaluaties van de vorige ESF periode kwamen. Hiervoor is onder meer geput uit het onderzoek van Berenschot³ naar de uitvoering van het evaluatieplan 2014-2020. In het bijzonder zijn de 'lessons learned':

- Behoud voldoende flexibiliteit in de onderzoeksprogrammering om naar aanleiding van voortschrijdende inzichten nog aanpassingen te doen in geplande evaluaties;
- Zet in op zowel proces- als effectevaluaties. Beide leveren waardevolle verantwoordings- en sturingsinformatie op;
- De evaluaties leveren veel aanbevelingen op. De opvolging van aanbevelingen wordt echter niet herleidbaar vastgelegd;

1.3 Leeswijzer

Dit evaluatieplan is opgebouwd uit de volgende onderdelen: doelen, reikwijdte en coördinatie (hoofdstuk 2), het evaluatiekader (hoofdstuk 3) en de evaluatieprogrammering (hoofdstuk 4). Bijlage 1 bevat een meer gedetailleerd overzicht van de geplande evaluaties voor de periode 2021-2027.

¹ Zie het Programmadocument: [Programmadocument ESF+ 2021-2027 | Publicatie | Uitvoering van Beleid \(uitvoeringvanbeleidszw.nl\)](#)

² Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid

³ [Eindrapport Eindevaluatie uitvoering evaluatieplan ESF 2014-2020 | Rapport | Uitvoering van Beleid \(uitvoeringvanbeleidszw.nl\)](#)

2. Doel, reikwijdte en coördinatie

2.1 Doel van het evaluatieplan

Het evaluatieplan ESF+ voor de periode 2021-2027 heeft tot doel:

- Door middel van het verrichten van evaluaties op een systematische manier inzicht te krijgen in de doeltreffendheid, de doelmatigheid en het effect van het ESF+ programma, en om de kwaliteit van het ontwerp en de uitvoering ervan te verbeteren;
- De kwaliteit van de evaluaties te verbeteren door middel van een goede planning en de beschikbaarheid van de benodigde gegevens voor het uitvoeren van evaluaties te borgen.

In artikel 44 lid 1 van Verordening 2021/1060 is de verplichting tot evaluatie als volgt geformuleerd: "De lidstaat of de beheerautoriteit verricht evaluaties van de programma's met betrekking tot een of meer van de volgende criteria: effectiviteit, efficiëntie, relevantie, samenhang en Uniemeerwaarde, dit ter verbetering van de kwaliteit van het ontwerp en de uitvoering van de programma's. De evaluaties kunnen ook betrekking hebben op andere relevante criteria, zoals inclusiviteit, non-discriminatie en zichtbaarheid."

Het evaluatieplan vormt geen eigenstandig geheel, maar is een doordachte, voor Nederland toepasbare, vertaling van bovengenoemd artikel uit de CPR. De uitvoering van het evaluatieprogramma binnen de uitvoering van het ESF+ programma draagt dan ook bij aan:

- 1) Het vergroten van het inzicht in de werking en de effectiviteit van het ESF+ programma en de daarbinnen gebruikte instrumenten (accountability);
- 2) Het mogelijk maken van (tussentijdse) effectieve bijsturing van het Programmadocument (development);
- 3) Het leereffect, waardoor ESF+ middelen -nu en in de toekomst- doeltreffender en efficiënter ingezet kunnen worden (knowledge).

2.2 Begrippenkader

Een goede evaluatie van het ESF+ programma kijkt zowel naar de effectiviteit, de efficiëntie en het (maatschappelijke) effect. Onder de begrippen doeltreffendheid, doelmatigheid en effect wordt het volgende verstaan:

- Doeltreffendheid (effectiviteit): het verwezenlijken van de doelstellingen. De effectiviteit wordt geëvalueerd door het vergelijken van wat is verkregen met wat is gepland. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen outputs (directe uitkomsten/producten van de projecten) en de resultaten (bijdrage aan doelstellingen).
- Doelmatigheid (efficiëntie): het verkrijgen van een bepaalde output tegen de minimale kosten (input), dan wel het maximaliseren van output voor een bepaald niveau van de middelen tegen zo min mogelijk ongewenste neveneffecten.
- Effect (resultaat): het bedoelde en onbedoelde voordeel (of nadeel) die deelnemers verkrijgen op het einde van hun deelname aan een interventie of na afronding van een project.

2.3 Reikwijdte

Dit evaluatieplan heeft betrekking op het Nederlandse programma van het ESF+ over de periode 2021-2027. Dit betreft de gehele programmaperiode tot en met uiterlijk 30 juni 2029, de dag waarop de eindevaluatie is afgerond. Leidend hierin is artikel 44 van de CPR, waarin is opgenomen welke verplichtingen Nederland heeft op evaluatievlak.

De basis voor het evaluatieplan is het Programmadocument ESF+ 2021-2027, met de daarin genoemde prioriteiten, doelstellingen, interventielogica, indicatoren en beoogde streefwaarden. Het evaluatieplan omvat alle evaluaties die worden uitgevoerd voor de uitvoering van het ESF+ onder beheer van de MA, zijnde Uitvoering Van beleid van de directie Dienstverlening, Samenwerkingsverbanden en Uitvoering van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (DSU/UVB).

2.4 Coördinatie

Er is sprake van een complementaire inzet ten opzichte van meerdere Europese subsidieprogramma's en fondsen zoals het Herstel- en Veerkrachtplan (HVP) en het Just Transition Fund (JTF). Dat wil zeggen dat het ESF+ zich onderscheidt van andere Europese fondsen en een

andere inzet kent. Tegelijkertijd is er ook sprake van synergie/wisselwerking. Het ESF+ is gericht op werkenden en werkzoekenden met een kwetsbare arbeidsmarktpositie. Het HVP richt zich o.a. op het realiseren van structurele hervormingen op de gehele Nederlandse arbeidsmarkt, het stimuleren van Leven Lang Ontwikkelen over alle sectoren en het bevorderen van de groene transitie. Het JTF is specifiek gericht op het stimuleren van de arbeidsmarkt door middel van scholing en het versterken van de opleidingsinfrastructuur in die regio's die het meest geraakt worden door de klimaattransitie. DSU/UVB is de managementautoriteit voor ESF+ en de beheerautoriteit voor JTF. De coördinatie van de evaluatie van JTF en ESF+ vindt plaats binnen hetzelfde organisatieonderdeel van DSU/UVB.

3. Het evaluatiekader

3.1 Beschrijving van het evaluatieproces

Tijdens de programmaperiode voert DSU/UVB voor het ESF+ de evaluaties uit op basis van dit evaluatieplan. DSU/UVB werkt daarbij nauw samen met de programmerende beleidsdirectie Participatie en Decentrale Voorzieningen (PDV). DSU/UVB is o.a. verantwoordelijk voor het opstellen van het evaluatieplan, (het aanbesteden van) de evaluatieonderzoeken en deelname aan het EU-evaluatienetwerk. Voor de begeleidingscommissie van iedere evaluatie levert de beleidsdirectie PDV de voorzitter en voert DSU/UVB het secretariaat.

Elk evaluatieonderzoek begint met het opstellen van een startnotitie.

DSU/UVB stelt de startnotitie op (procesrol). PDV en DSU/UVB worden beide inhoudelijk betrokken bij het opstellen van de startnotitie. Dit verhoogt de kwaliteit van de startnotitie -en daarmee de meerwaarde van het evaluatieonderzoek. De startnotitie wordt gedeeld met de leden van het monitoringcomité. Elk evaluatieonderzoek kent in wezen dezelfde opbouw.

Het evaluatieproces

Elk evaluatieonderzoek vindt plaats in drie fases:

1) Vorbereidende fase

- Opstellen van een startnotitie met opdrachtformulering;
- Opstellen van een (aanbestedings)bestek inclusief gunningscriteria;
- Opvragen offertes (doorgaans door publicatie bestek);
- Offertebeoordeling door selectiecommissie;
- Contracteren van een externe evaluator.

2) Uitvoeringsfase

- Formatie van de begeleidingscommissie;
- Startbijeenkomst met begeleidingscommissie met een uiteenzetting van het onderzoek en nadere werkafspraken;
- (Indien van toepassing) bespreken vragenlijsten met begeleidingscommissie;
- Tussentijdse periodieke afstemming met de (externe) evaluatieonderzoeker;
- Tussentijds informeren van begeleidingscommissie over de voortgang;
- Begeleidingscommissie fungeert als klankbord voor DSU/UVB en de externe evaluator.

3) Opleveringsfase

- Bespreking conceptrapportage met begeleidingscommissie;
- Definitieve rapportage met eventueel een presentatie in diverse gremia;
- Bespreking in het monitoringcomité, aanbieding aan de EC en Openbaarmaking onderzoek;

Alle onderzoeken volgend uit dit evaluatieplan worden aan het monitoringcomité gepresenteerd en ter informatie aan de EC aangeboden (conform artikel 40 lid 1 CPR). Het monitoringcomité kan aanbevelingen voor de uitvoering en de evaluatie van het programma doen aan DSU/UVB. De uitgevoerde evaluaties zullen tenslotte openbaar worden gemaakt onder andere door publicatie op de website van www.uitvoeringvanbeleidszw.nl (zie ook paragraaf 3.5).

3.2 Betrokkenheid van partners bij evaluatie(plan)

Bij het ESF+ programma worden partners betrokken. Het gaat hierbij om vertegenwoordiging van overheden, werknemers, werkgevers en het maatschappelijk middenveld. De partners worden betrokken bij de gehele duur van de voorbereiding, uitvoering en - in dit kader relevant - evaluaties van het ESF+ programma. Binnen de programmaperiode van ESF+ zijn vooralsnog de volgende partners betrokken: de begunstigen, de sociale partners (zowel werkgevers als werknemers), de VNG, G4, G40, het College van de rechten van de mens, Movisie, de ministeries van SZW (beleidsdirectie PDV), EZK, OCW en J&V, en tenslotte de Europese Commissie (EC).

Betrokkenheid partners

Monitoringcomité

- Conform de CPR (art 8 lid 2) worden partners betrokken bij de evaluaties van het ESF+ programma door middel van deelname aan het monitoringcomité.
- De leden van het monitoringcomité hebben tot taak om:
 - 1) goedkeuring te verlenen aan het ESF+ evaluatieplan (CPR, artikel 40 lid 2 sub c)
 - 2) kennis te nemen van de vorderingen van evaluaties, samenvattingen van evaluaties en het vervolg dat aan de bevindingen van de evaluaties wordt gegeven (artikel 40 lid 1 sub e)
 - 3) de Europese Commissie op de hoogte te stellen van de bevindingen.

Per evaluatieonderzoek

- De startnotitie per onderzoek wordt gedeeld met de leden van het monitoringcomité.
- In de voorbereidingsfase zal per evaluatieonderzoek een selectiecommissie samengesteld worden bestaande uit vertegenwoordigers van beleid, uitvoering en onderzoek binnen het ministerie van SZW. Zij zullen de offertes van onderzoeksbureaus beoordelen. De leden van de selectiecommissie worden geselecteerd op basis van hun betrokkenheid en deskundigheid bij het ESF+-programma 2021-2027. De benoeming geschiedt na instemming van de opdrachtgevende beleidsdirectie PDV.
- In de uitvoeringsfase zal een begeleidingscommissie ingesteld worden bestaande uit vertegenwoordigers van beleidsdirectie PDV van het ministerie van SZW, DSU/UVB en een afvaardiging vanuit de partners. Zij zullen het onderzoeksbureau dat de evaluatie uitvoert voorzien van advies en begeleiding. De leden van de begeleidingscommissie worden geselecteerd op basis van hun betrokkenheid en deskundigheid bij het ESF-programma 2021-2027. De benoeming geschiedt na instemming van de opdrachtgevende beleidsdirectie PDV. De begeleidingscommissie komt in beginsel samen bij de belangrijkste momenten in elk onderzoek, zoals de startbijeenkomst, het bespreken van vragenlijsten en het bespreken van de concept-rapportage. Deze momenten worden vastgelegd in elk plan van aanpak (offerte) met de externe evaluator. Voorzitter van de begeleidingscommissie is een afgevaardigde van beleidsdirectie PDV en de secretaris is een adviseur onderzoek en evaluatie vanuit DSU/UVB.
- Per evaluatieonderzoek wordt in de selectiecommissie en in de begeleidingscommissie ingeschat of, en zo ja, op welke wijze, begunstigden betrokken kunnen worden bij het onderzoek, bijvoorbeeld in de vorm van interviews, focusgroepen of enquêtes. Opgemerkt dient te worden dat terughoudendheid wordt betracht in het al dan niet benaderen van deelnemers.

Kennisverspreiding en kwaliteit

- Een evaluatienetwerk wordt opgezet waarin geïnteresseerde partners en begunstigden de mogelijkheid krijgen om deel te nemen aan evaluatieonderzoek en waarin kennis en onderzoeksresultaten uitgewisseld kunnen worden.
- De Auditautoriteit wordt betrokken bij de inrichting van het management informatiesysteem (MIS). Zo wordt de kwaliteit en de betrouwbaarheid van data voor monitoring en evaluatie geborgd.

3.3 Onderzoeks- en evaluatie expertise

De coördinatie en de evaluatie expertise is binnen DSU/UVB als MA bestendig. Afhankelijk van de activiteiten zijn één of twee (senior) adviseurs met evaluatie en onderzoeksexpertise benoemd voor de werkzaamheden per onderzoek. Hierbij wordt nagestreefd dat er bij elk onderzoek een achtervang beschikbaar is. De onderzoekskennis bij DSU/UVB wordt gewaarborgd door deelname aan de door de EC of lidstaten georganiseerde seminars op dit terrein en door het volgen van trainingen en kennisbijeenkomsten georganiseerd binnen het ministerie van SZW. Beide adviseurs

werken nauw samen met experts van de beleidsdirecties en, indien nodig, de Chief Science Officer (CSO) van het ministerie van SZW.

De evaluaties worden grotendeels uitgevoerd door externe bureaus. Hiermee wordt de onafhankelijkheid van het onderzoek zoveel mogelijk geborgd. Bij aanvang van de programmaperiode 2021-2027 is de inschatting dat voldoende bureaus (in aantal, maar ook in kennis en kunde) voldoen aan de criteria die in onderstaand kader zijn genoemd.

Criteria externe inhuur evaluatieonderzoek

Bij de inkoop en/of aanbesteding van externe onderzoeksexpertise wordt in ieder geval gelet op de volgende criteria:

- visie op en analyse van de onderzoeksaanpak, inclusief de aansluiting tussen het betreffende thema en het nationaal beleid;
- methodologische ervaring met evaluatieonderzoek;
- inhoudelijke ervaring binnen het bereik van de relevante prioriteiten;
- kennis van het ESF+;
- kennis van het beleidsveld;
- prijs respectievelijk prijs-kwaliteit verhouding.

Bij de inkoop van onderzoek zullen de vigerende regelgeving en inkoopprocedures, zoals binnen SZW aanwezig, worden gevolgd. Bij evaluatieonderzoeken boven de Europese aanbestedingsgrens worden de Europese aanbestedingsregels in acht genomen. Evaluatieonderzoeken onder de Europese aanbestedingsgrens worden uitgezet in een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking. Dit betekent dat DSU/UVB aan tenminste drie externe bureaus vraagt om een offerte met een uitgebreid onderzoeksplan in te dienen.

Ten slotte neemt volgens nationale richtlijnen ter borging van de kwaliteit een externe onafhankelijke deskundige deel aan de begeleidingscommissie. Deze externe deskundige kan bijvoorbeeld inhoudelijke expertise inbrengen of methodologische expertise.

3.4 Communicatie van de uitkomsten van evaluaties

Evaluaties zijn een belangrijk middel om te laten zien wat met het ESF+ programma bereikt wordt. Eén van de kerndoelstellingen van de communicatie rond het ESF+ is dan ook, samen met de begunstigden, de resultaten van het programma en de projecten laten zien zoals beschreven in het communicatieplan Europees Sociaal Fonds plus.

Doelen communicatie ESF+

- Bijdragen aan een goede uitvoering van het subsidieprogramma. Dit betekent ondersteuning van de begunstigde bij de start en in de uitvoering van de aanvraag en bekendheid geven aan subsidiemogelijkheden, regels, procedures e.d.
- Laten zien wat de programma's bereikt hebben. En daarmee, samen met de begunstigden, het positieve effect van Europese gelden tonen en een positief imago van ESF creëren.
- Samenwerken aan een brede toegankelijkheid van andere Europese fondsen/programma's.

Voorafgaand aan de oplevering van elk (definitief) evaluatieonderzoek stelt DSU/UVB een overzicht van de te maken communicatieacties op. Bij het communiceren van de uitkomsten en resultaten van de evaluaties wordt in principe aansluiting gezocht bij de communicatiemiddelen zoals verwoord in het communicatieplan ESF+. Het gaat onder meer om de volgende communicatiemiddelen:

- Website Uitvoering Van Beleid: Net als in de programmaperiode ESF2014-2020 plaatst DSU/UVB de resultaten van evaluaties op hun website: www.uitvoeringvanbeleidszw.nl.
- Over de voortgang van ESF+ wordt jaarlijks gerapporteerd aan de EC, conform de CPR in artikel 41 (2021/1060). (Eind)rapportages worden aan de EC verstrekt via SFC⁴.
- De resultaten uit de onderzoeken worden verwerkt in de jaarlijkse voortgangsbrief ESF+ en aangeboden aan de Tweede Kamer.
- Digitale nieuwsbrief Mensenwerk ESF+: UVB publiceert elk evaluatieonderzoek in de digitale nieuwsbrief, met een beknopte samenvatting en een verwijzing naar de rapportage op de website van DSU/UVB.

⁴ SFC betreft het systeem van elektronische gegevensuitwisseling van de EC.

- Communicatie op diverse bijeenkomsten met begunstigde: begunstigten van projecten worden in verschillende bijeenkomsten op de hoogte gebracht van de uitkomsten van evaluaties. De verdere uitwerking hiervan is afhankelijk van het soort bijeenkomst en soort evaluatie. Voorbeelden van bijeenkomsten zijn: informatie,- en kennisbijeenkomsten, het monitoringcomité ESF+ en werkbezoeken.
- Toezending aan de EC: ter bevordering van de kennisdeling binnen de EC wordt in beginsel elk evaluatieonderzoek beschikbaar gesteld aan de EC en wordt het voorzien van een Engelse samenvatting.

Naast de bovenstaande extern-gerichte communicatiemiddelen, zet DSU/UVB zich ook in voor de interne communicatie over de uitkomsten van evaluaties en het zoveel mogelijk gevolg geven aan de gemaakte aanbevelingen door de externe evaluator. De uitkomsten van evaluaties worden aan medewerkers gedeeld via werkoverleggen, infoshops en de interne DSU nieuwsbrief. Ook zullen de uitkomsten verspreid worden binnen het SZW kennisnetwerk via de werkgroep kennis en de werkgroep onderzoek.

Na elk evaluatieonderzoek waaruit aanbevelingen naar voren zijn gekomen, worden deze opgenomen in een vervolgplan en binnen het managementoverleg van DSU/UVB besproken. Afhankelijk van het soort aanbeveling (beleidsmatig dan wel uitvoeringstechnisch) wordt het vervolg bepaald.

Aanbevelingen die leiden tot verbetervoorstellen worden onder leiding van de verantwoordelijke manager binnen DSU/UVB (uitvoeringspunten) dan wel de verantwoordelijke beleidsdirectie (beleidsmatige punten) opgepakt en geïmplementeerd.

3.5 Aansluiting bij Jaarverslagen, partnerschapovereenkomst en ex-post evaluatie door EC

Alle evaluaties sluiten zoveel mogelijk aan bij de cyclus van de jaarlijkse prestatie-evaluatie (artikel 41, CPR)⁵, als onderdeel van de tussentijdse evaluatie die uiterlijk op 31 maart 2025 gereed dient te zijn (art. 18 lid 1 sub e, CPR) en de jaarlijkse rapportage aan de Tweede Kamer. De evaluatieprogrammering wordt opgenomen op de Strategische evaluatie agenda (SEA) op de SZW-begroting. De evaluaties sluiten waar mogelijk aan op de start en afronding van openstellingen van regelingen om zo het onderzoek zoveel mogelijk inzicht op te laten leveren.

Aan het einde van de programmaperiode wordt een eindevaluatie uitgevoerd over het effect van het ESF+ programma, inclusief de uitvoering van het horizontale thema GKND over de verschillende programma-onderdelen en over de uitvoering van het evaluatieplan. Gepland is om de resultaten uiterlijk 30 juni 2029 in te dienen bij de EC (art. 44 lid 2, CPR). Deze evaluaties kunnen als basis dienen voor de ex-post evaluatie die onder verantwoordelijkheid van de EC wordt opgesteld en uiterlijk 31 december 2031 gereed zal zijn (art. 45 lid 2, CPR).

3.6 Budget

DSU/UVB heeft, via de opdrachtgevende beleidsdirectie, jaarlijks een (overgeheveld) uitvoeringsbudget van € 1.15 mln. beschikbaar gesteld voor alle beleidsondersteunende kosten. Vanuit dit budget worden ook de evaluatieonderzoeken volgend uit dit plan bekostigd.

3.7 Kwaliteitsmanagement

De kwaliteit van de uit te voeren evaluaties wordt op de volgende manieren gegarandeerd:

1. Door het opstellen van een startnotitie voor elke evaluatie met een heldere doel- en vraagstelling; De startnotitie wordt gedeeld met de leden van het monitoringcomité.
2. Door opdrachtverlening aan externe evaluatoren, met relevante onderzoeksexpertise zoals beschreven is in paragraaf 3.1. De criteria die daar zijn gepresenteerd zorgen voor een goede kwaliteit van de evaluaties;
3. Door de uit te voeren evaluaties te begeleiden door een begeleidingscommissie met betrokken partners en een externe deskundige.
4. Door het toepassen van triangulatie (combineren van verschillende onderzoeksmethoden, onderzoeksgegevens of van verschillende theoretische perspectieven). Daarmee worden de

⁵ Jaarlijks wordt gerapporteerd over de voortgang van het programma (*common indicators, result indicators* en *program indicators*) op basis van monitorgegevens en CBS-data. Deze voortgangsrapportages worden benut voor de geplande evaluaties, en zijn met name voor de tussenevaluatie en eindevaluatie essentieel.

betrouwbaarheid (vrij van toevallige fouten) en validiteit (vrij van systematische fouten) van onderzoeksbevindingen vergroot;

5. Door het gebruik van microdata afkomstig van het CBS. Deze data voldoen aan het systeem van kwaliteitszorg van het CBS, dat gebaseerd is op de hoogste internationale normen;
6. Door intensieve controle op de gegevens van deelnemers (op basis van Burgerservicenummers) op validiteit en dubbelingen. Deze controles worden uitgevoerd door de Arbeidsmarktregio's, DSU/UVB en het CBS⁶;
7. Door het management informatiesysteem binnen DSU/UVB en afstemming hierover met de Audit Autoriteit.
8. Door het monitoringcomité dat toeziet op de correcte uitvoering van het programma ESF+.

⁶ Al dan niet via proxy door het Inlichtingenbureau, DUO of J&V

4. Evaluatieprogrammering

4.1 Evaluatieonderzoek naar de bijdrage aan ESF+ doelstellingen

Het evaluatieonderzoek in Nederland zal gericht zijn op de vraag in hoeverre ESF+ heeft bijgedragen aan de drie prioriteiten, en de bijbehorende specifieke doelstellingen. Per thema wordt zowel evaluatieonderzoek verricht naar het implementatie- en uitvoeringsproces als evaluatieonderzoek naar het effect. Het horizontale thema GKND wordt expliciet als onderwerp van onderzoek meegenomen in de evaluaties van de verschillende programmaonderdelen. De drie te onderzoeken prioriteiten, en bijbehorende specifieke doelstellingen zijn als volgt:

Specifieke Doelstellingen		
Prioriteit 1: Mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie		Mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie
	ESO4.1/4a	Verbeteren van de toegang tot werk en activeringsmaatregelen voor alle werkzoekenden, met name jongeren, vooral door de jongerengarantie uit te voeren, voor langdurig werklozen en voor kansarme groepen op de arbeidsmarkt, en voor inactieven, en door zelfstandig ondernemerschap en de sociale economie te bevorderen
	ESO4.7/4g	Bevorderen van een leven lang leren, met name flexibele bij-m en herscholingsmogelijkheden voor iedereen op het gebied van ondernemers- en digitale vaardigheden, beter anticiperen op veranderingen en nieuwe vereisten inzake vaardigheden op basis van de behoeften van de arbeidsmarkt, versoepelen van loopbaanovergangen en bevorderen van beroepsmobiliteit
	ESO4.8/4h	Bevorderen van actieve inclusie met het oog op gelijke kansen, non-discriminatie en actieve participatie, en verbeteren van de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt, met name voor kansarme groepen
Prioriteit 2: Sociale innovatie		Overkoepelend doel is om dmv SI activiteiten te ontplooiën die zijn gericht op het bieden van gelijke kansen en het tegengaan van discriminatie, het mogelijk maken van combineren van arbeid en zorg en het bevorderen van sociale inclusie en aan het (ander) werk helpen van mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie
	ESO4.3	Bevorderen van een genderevenwichtige arbeidsmarktparticipatie, gelijke arbeidsvoorwaarden en een betere balans tussen werk en privéleven, onder meer door toegang tot betaalbare kinderopvang en zorg voor afhankelijke personen (1e tijdvak)
	ESO4.8/4h	Bevorderen van actieve inclusie met het oog op gelijke kansen, non-discriminatie en actieve participatie, en verbeteren van de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt, met name voor kansarme groepen (latere tijdvakken)
Prioriteit 3: Ondersteuning Meest behoeftigen		Steun voor de meest behoeftigen in het kader van de specifieke doelstelling bepaald in artikel 4 lid 1, m van de ESF+ verordening (ESO4.13)
	ESO4.13	Materiele deprivatie bestrijden

De ESF+ verordening stelt dat evaluaties tijdig uitgevoerd dienen te worden, zodat zij meegenomen kunnen worden in de besluitvorming. De resultaten van evaluatieonderzoek zijn in de CPR genoemd als onderdeel dat gebruikt kan worden voor de eventuele bijstelling van het programma (artikel 18, CPR). De beoordeling van de resultaten van de tussentijdse evaluatie dient uiterlijk 31 maart 2025 aangeleverd te worden aan de EC.

Een tussentijds evaluatieonderzoek (ook wel midterm genoemd) dient dan ook uiterlijk 31 december 2024 gereed te zijn om meegenomen te kunnen worden in de eventuele programmabijstelling. Deze tussenevaluatie omvat (in ieder geval) een procesevaluatie van de programma-uitvoering en - voor zover mogelijk- een eerste evaluatie van de geformuleerde tussendoelen voor de outputindicatoren (programmaprestaties).

De CPR (art 44) geeft aan dat ten aanzien van ESF+ elke lidstaat op 30 juni 2029 een eindevaluatie uitgevoerd dient te hebben die een beoordeling geeft over het effect van het programma.

4.2 Soorten evaluatieonderzoek

Voor het ESF+ programma 2021-2027 voert Nederland verschillende soorten evaluaties uit:

1. Procesevaluatie (ex-durante). Deze evaluatie is gericht op het *implementatie- en uitvoeringsproces*. Het betreft een evaluatie naar de openstelling en uitvoering van de regeling, waaronder het proces van aanvraag tot einddeclaratie. Dit zowel vanuit het perspectief van medewerkers van de MA als vanuit het perspectief van de begunstigen. Het doel van de procesevaluatie is om lessen te trekken voor het volgende tijdvak of de toekomstige programmaperiode.
2. Effectevaluatie (ex-post). Dit betreft evaluatie gericht op de vraag in hoeverre (en op welke wijze) de interventies hebben bijgedragen aan de gewenste veranderingen, zoals gesteld in het programmadocument, en aan mogelijke (onvoorziene) neveneffecten.
3. Verdiepend onderzoek. Deze onderzoeken zijn niet direct te relateren aan specifieke doelstellingen, maar zijn aanvullend en geven inzicht in de *werking en opbrengsten van*

specifieke thema's of onderdelen. Deze onderzoeken geven handvatten voor toekomstige programmering, bijvoorbeeld als verkennend onderzoek. De geleerde lessen kunnen zowel betrekking hebben op het proces als de inhoud. De onderwerpskeuze zal in overleg met het monitoringcomité ingevuld worden op basis van voortschrijdend inzicht.

4. Ex ante evaluatie. Ter voorbereiding van het ESF programma 2028-2034 is een ex-ante evaluatie waardevol om een kwalitatief goede programmering te bewerkstelligen. Dit is ook op basis van ervaring met het programmeren van het ESF+ programma gebleken.

De drie prioriteiten worden elk afzonderlijk geëvalueerd. In de meeste situaties worden per prioriteit verschillende soorten evaluatieonderzoek met elkaar gecombineerd in één onderzoek. Dit is mede afhankelijk van timing, planning, inhoud, en synergie tussen de onderzoeken. Dit is vergelijkbaar met de werkwijze zoals het evaluatieplan ESF2014-2020 is uitgevoerd.

4.3 Tijdsschema

In onderstaand tijdsschema is een overzicht weergegeven van de geplande evaluaties, inclusief het beoogde jaar van oplevering. Voor de oplevermomenten is aangesloten bij planning van de verschillende onderdelen zoals nu bekend, én de verplichtingen uit wet- en regelgeving. Een uitgebreider overzicht van de evaluaties die door DSU/UVB in het kader van de programmaperiode ESF+ wordt geprogrammeerd is te vinden in bijlage 1.

Prioriteit	Doelstelling	Jaar van oplevering	Soort evaluatie
Prioriteit 1: Kwetsbare arbeidsmarktpositie	ESO 4.1 (4a) arbeidsmarkttoeleiding	2024 2026	Proces (tussen)
	ESO 4.8 (4h) sociale inclusie	2026 2028	Proces en Effect (tussen) Verdiepend onderzoek Proces en Effect (eind)
	ESO 4.7 (4g) leven lang leren	2024 2028	Proces (tussen) Proces en Effect (eind)
Prioriteit 2: Sociale innovatie	ESO 4.3 Gender evenwichtige arbeidsmarkt	2025 2026 2026 ⁷	Proces (tussen) Verdiepend onderzoek Proces en Effect (eind)
	ESO 4.8 (4h) sociale inclusie	2026 2027 2027 ⁸	Proces (tussen) Verdiepend onderzoek Proces en Effect (eind)
Prioriteit 3: Ondersteuning meest behoeftigen	ESO 4.13 Voedselhulp	2025 2028	Proces en effect (tussen) Effect (eind)
Vorbereiding programma 2028- 2034	Verkennend onderzoek toekomstig ESF programma	2026	Ex ante
Evaluatieplan	Evaluatie uitvoering evaluatieplan	2029	Effect

Naast bovenstaande evaluaties kan op verzoek aanvullend, ad-hoc onderzoek geprogrammeerd worden. Dit kan bijvoorbeeld naar aanleiding van nieuwe (exogene) ontwikkelingen, of naar aanleiding van bevindingen uit reeds geprogrammeerd onderzoek plaatsvinden (als verdiepend onderzoek). Mocht de behoefte bestaan aan meer kennis en verkenning ter voorbereiding van een evaluatieonderzoek, kan ervoor gekozen worden om specifiek daarvoor aanvullend ex ante onderzoek uit te voeren.

4.4 Bijzonderheden evaluatieonderzoek per prioriteit

De evaluaties van elke prioriteit en van de overige onderzoeken kennen hun eigen bijzonderheden, die hieronder uiteengezet worden.

Vanuit evaluatieperspectief verschillen de drie prioriteiten van ESF+ qua aard en inhoud in grote mate van elkaar. Zo zien we dat waar bij prioriteit 1 bewezen effectieve activiteiten op

⁷ Jaar van oplevering is indicatief.

⁸ Jaar van oplevering is indicatief.

deelnemersniveau worden ingezet, bij prioriteit 2 de nadruk op innovatieve projecten ligt, en prioriteit 3 heeft weer haar eigen specifieke kenmerken. Vanwege deze sterke verschillen zullen de drie prioriteiten in afzonderlijke opdrachten geëvalueerd worden.

Prioriteit 1: Mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie

De eerste prioriteit is erop gericht om mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie aan het werk te helpen en duurzaam aan het werk te houden in een veranderende arbeidsmarkt. Binnen deze prioriteit zijn drie specifieke doelstellingen geformuleerd te weten toegang tot werk (ESO 4.1/4a), leven lang leren (ESO4.7/4g) en sociale inclusie (ESO4.8/4h).

De projecten gericht op de specifieke doelstelling toegang tot werk (ESO 4.1/4a) kunnen aangevraagd worden door het praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs (Pro/VSO), de Dienst Justitiële Inrichtingen van het ministerie van J&V (DJI) en de gemeenten in 35 arbeidsmarktregio's (AMR's). Deze laatste begunstigen kunnen tevens subsidie aanvragen voor projecten gericht op sociale inclusie (ESO4.8/4h). De sociale partners (sectoren) kunnen aanvragen indienen voor leven lang leren (ESO4.7/4g). Per programma-onderdeel is een hoofdstuk aan de nationale regeling toegevoegd, met daar aangekoppeld diverse tijdvakken.

Voor de tussentijdse evaluatie wordt ingezet op een fasering in twee delen. De resultaten van het eerste deel is eind 2024 gereed, en zijn daarmee beschikbaar voor het herijkingsmoment op 31 maart 2025. De focus van dit deel ligt op het proces van implementatie, aanvraag en uitvoering. Immers, de onderdelen sociale inclusie en leven lang leren zijn op dat moment naar verwachting pas enkele maanden in uitvoering. Voor het onderdeel arbeidsmarkttoeleiding is voor een aantal begunstigen (AMR en Pro/VSO) wel een eerste -beperkte- doorkijk naar de resultaten mogelijk op basis van kwantitatieve gegevens.

Het tweede deel van de tussentijdse evaluatie wordt opgeleverd in 2026. Aanvullend onderzoeksmateriaal is voor dit deel beschikbaar dat een vollediger beeld geeft van de voortgang op zowel proces als effect. Dit heeft zowel te maken met de looptijd van de projecten als met de beschikbaarheid van aanvullende kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksbronnen (bijvoorbeeld de rapportageverplichtingen/(tussen)declaraties). Het tweede deel onderzoekt dus zowel het proces als het effect.

Ook maakt een verdiepingsonderzoek deel uit van dit tweede deel van de tussentijdse evaluatie. Het verdiepend onderzoek kan verschillende vormen en onderwerpen hebben en is gericht op het leren van ervaringen of op het voorbereiden van aanpassingen in het huidige programma of ter voorbereiding van het nieuwe programma. Op voorhand is nog niet vastgelegd wat onderzocht gaat worden. Voorstellen voor onderwerpen worden voorgelegd aan het management van DSU/UVB.

De eindevaluatie wordt uiterlijk eind 2028 opgeleverd. Deze eindevaluatie geeft een vollediger beeld geven van de gehele procesgang (van aanvraag tot einddeclaratie) alsook van de effecten (in termen van doeltreffendheid, doelmatigheid en effect).

De evaluaties worden uitgezet in twee opdrachten. Eén opdracht voor arbeidsmarkttoeleiding (ESO4.1/4a) en sociale inclusie (ESO4.8/4h) vanwege de inhoudelijke verbinding tussen deze doelstellingen, en in de doelgroep. De andere opdracht wordt uitgezet voor leven lang leren (ESO4.7/4g). Dit betreft andere projecten en andere begunstigen.

Prioriteit 2: Sociaal innovatieve acties

De tweede prioriteit beoogt sociaal innovatieve activiteiten van de grond te krijgen, indien mogelijk gericht op het bieden van gelijke kansen en het tegengaan van discriminatie, het mogelijk maken van de combinatie zorg en arbeid (ESO 4.3) én het bevorderen van sociale inclusie en aan het werk helpen van mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie (ESO4.8/4h).

Vooralsnog is het eerste tijdvak gericht op de bevordering van gendergelijkheid op de arbeidsmarkt (ESO4.3) en de daarna volgende tijdvak(ken) op actieve inclusie (ESO4.8/4h). De projecten in het eerste tijdvak krijgen naar verwachting vorm in 2024 en de projecten in het tweede tijdvak vermoedelijk in 2025.

Voor elke van de twee doelstellingen wordt een eigen evaluatie ingezet, bestaande uit een tussentijdse procesevaluatie (beginfase van aanvraag en monitoring) en een eindevaluatie gericht op de eindfase van het proces (monitoring en declaratie) én het effect van alle projecten tezamen. Ook komt in de eindevaluatie een verdiepend deel over een aantal projecten, waarbij nadrukkelijk het leereffect centraal staat: wat leren we van de projecten, hoe borgen we deze leerervaringen, en hoe kunnen we deze leereffecten (elders) toepassen?

Op basis van deze verwachtingen zou een logisch moment voor de tussentijdse procesevaluatie van het eerste tijdvak (ESO 4.3) eind 2025 zijn. De aanname is dan dat de eerste waardevolle inzichten over het proces van aanvraag en implementatie beschikbaar zijn. Afhankelijk van de fasering per project is mogelijk ook een eerste doorkijk naar de uitvoering mogelijk. In 2026 zijn al voldoende projecten gevorderd om enige resultaten weer te geven met een mogelijke verdieping in casestudies.

Op basis van de verwachting is de tweede helft van 2026 een logisch moment voor de tussenevaluatie van het tijdvak sociale inclusie (ESO4.8/4h). In 2027 zijn al voldoende projecten gevorderd om enige resultaten weer te geven met een mogelijke verdieping in casestudies. Aangezien de precieze invulling van het onderdeel sociale innovatie nog in ontwikkeling is, zijn de voornoemde opleverdata indicatief.

Prioriteit 3: Ondersteuning van de meest behoeftigen

De prioriteit "Steun ter bestrijding van materiële deprivatie van de meest behoeftige personen" is ingevuld door een open call waarin één organisatie uitvoering geeft aan zowel de voedselhulp als de ondersteunende maatregelen. Volgend uit artikel 23 van de ESF+ verordening wordt op twee momenten onderzoek uitgevoerd naar dit thema. Hierbij wordt gestructureerd onderzoek naar de eindontvangers met betrekking tot de ontvangen steun verricht. Als basis voor dit onderzoek dient het door de commissie vastgestelde model voor gestructureerd onderzoek⁹.

Als eerste wordt een tussentijdse evaluatie (midterm) uitgevoerd naar de voortgang en uitvoering, de doeltreffendheid waaronder het bereik van de doelgroep van het verlenen van voedselhulp, materiële basishulp en begeleidende maatregelen en de wijze van besteding van de middelen. Dit onderzoek dient op 31 maart 2025 gereed te zijn¹⁰. In de planning wordt het onderzoekswerk in 2024 uitgevoerd. De eindevaluatie dient gereed zijn uiterlijk 31 maart 2028, zodat dit uiterlijk 30 juni 2028 aan de EC aangeboden kan worden.

Ook prioriteit 3 wordt afzonderlijk onderzocht. Hiervoor wordt één onderzoeksbureau gevraagd om zowel de tussentijdse- als de eindevaluatie uit te voeren. De evaluatie van deze prioriteit kent een aantal methodologische uitdagingen. Allereerst is de uitvoering belegd bij één organisatie/samenwerkingsverband (N=1 problematiek). Een andere uitdaging betreft de verplichting om gebruik te maken van de verplicht gestelde enquête voor deelnemers, afkomstig van de EC.

De precieze wijze van invulling van dit onderdeel is nog onderwerp van gesprek met de EC, en met de uitvoerende organisatie. Dit zal naar verwachting in de tweede helft van 2023 duidelijk zijn. Belangrijk hierbij is de afweging hoe enerzijds de survey kan worden afgenomen zonder stigmatisering van de eindontvangers, en anderzijds op een wijze die proportioneel is aan de grootte van de steun die verstrekt wordt. Ook in de opdracht moet hier rekening mee worden gehouden, bijvoorbeeld in de planning, de wijze van benadering, de onderzoeksmethodologie. Ook dienen hiervoor op korte termijn, voorafgaand aan de start van de uitvoering, nadere afspraken te worden gemaakt met de uitvoerende organisatie.

Bijzonderheden overig onderzoek

Evaluatie uitvoering evaluatieplan

De evaluatie over de uitvoering van het evaluatieplan betreft een verslag met samenvatting van de bevindingen van de tijdens de programmaperiode uitgevoerde evaluaties en de belangrijkste outputs en resultaten van het programmadocument, voorzien van toelichtingen op de gerapporteerde informatie. Daarnaast wordt gekeken in hoeverre het evaluatieplan uitgevoerd is

⁹ De definitieve survey is nog niet vastgesteld en gepubliceerd op de website van de EC.

¹⁰ Volgend uit artikel 2c13 lid 3 Subsidierегeling ESF+ 2021-2027

en de doelen ervan gerealiseerd zijn. De bevindingen uit deze evaluatie worden als leerpunten toegepast voor toekomstige evaluatieplannen.

Verkenning ESF- programma 2028-2034 (ex ante)

In voorbereiding op het toekomstige ESF programma (2028-2034) wordt een ex ante-evaluatie uitgevoerd. Een ex ante evaluatie kan een waardevolle bijdrage leveren aan de kwaliteit van de onderbouwing voor invulling van het toekomstige ESF programma 2028-2034. Qua programmering is eind 2026 een logisch moment voor oplevering van het onderzoek. Hiermee is het tijdig beschikbaar bij de voorbereidingen van het toekomstige programma. Er is dan zicht op de dan spelende maatschappelijke vraagstukken in Nederland maar ook op de doelmatigheid en doeltreffendheid van de diverse subsidieregelingen en ingezette instrumenten binnen ESF+. Over de precieze onderwerpkeuze wordt op een later moment een voorstel voorgelegd aan het monitoringcomité ESF+.

Mogelijke onderwerpen voor verkennende studies zijn:

- Vereenvoudigde kostenopties;
- Vereenvoudiging administratieve lasten;
- Alternatieve vormen van financiering/financiële instrumenten;
- Vergelijking programma's/Lessons learned uit andere landen/programma's
- Verkenning toekomstige programmering

4.5 Belangrijkste vraagstelling per evaluatieonderzoek

Elk evaluatieonderzoek begint met het opstellen van een startnotitie.¹¹ Deze startnotitie omvat in elk geval een korte duiding van het beleidsterrein, informatie over de subsidieregeling, de probleemstelling en de belangrijkste onderzoeksvragen. Hieronder volgt een niet limitatief overzicht van de belangrijkste onderzoeksvragen voor de verschillende evaluatieonderzoeken.¹² De onderzoeksvraag en de deelvragen kunnen per onderzoek verschillen. Daarnaast kan het doel van het onderzoek verschillen: evalueren van de implementatie en uitvoering dan wel het evalueren van het effect, of beide.

De hoofdvraag voor elk onderzoek is gebaseerd op de vraag:

"In hoeverre is de verstrekking van ESF-middelen doeltreffend, doelmatig en effectief, op basis van het gestelde in het Programmadocument 2021-2027?"

Deelvragen:

Algemene (onderbouwende) vragen:

- Welke activiteiten heeft de begunstigde uitgevoerd?
- Welke producten zijn opgeleverd?
- Op welke periode heeft de subsidie betrekking?
- Wat is het beschikingsbedrag (totaal per begunstigde en gemiddeld per deelnemer per begunstigde)?

Vragen m.b.t. het proces van implementatie en uitvoering

- Hoe is de uitvoering verlopen (zowel bij/door eindontvanger, begunstigde, als DSU/UVB)?
- Was er sprake van implementatieproblemen? Zo ja, welke, en hoe is hiermee omgegaan en wat is het resultaat?
- Breng in beeld de ervaringen vanuit de perspectieven van zowel de aanvrager/uitvoerder/begunstigde als van DSU/UVB met de volgende aspecten:
 - Voorbereiding: voorlichting en communicatie
 - Aanvraag- en beoordelingsprocedure
 - Uitvoering, monitoring en verantwoording projecten
 - Eindcontrole
 - Dienstverlening DSU/UVB
 - Lessen naar de toekomst

¹¹ Zie paragraaf 3.1 voor taakverdeling DSU/UVB en PDV.

¹² Deze vragen zijn gebaseerd op de interne richtlijnen voor het evalueren van subsidies binnen het Ministerie van SZW

- Horizontaal thema GKND
- Hoe ervaren de begunstigden en subsidieaanvragers/uitvoerders de administratieve lasten? Welke ervaringen zijn er opgedaan met de SCO's?
- Hoe is voor zowel begunstigde als DSU/UVB het uitvoeringsproces verlopen en welke lessen zijn hieruit te destilleren?

Vragen m.b.t. effectonderzoek

- In hoeverre zijn de gestelde doelen behaald, uitgesplitst naar doelgroep? Waarom wel/niet?
- Wat is de toegevoegde waarde van ESF+ middelen? Beschrijf wat er is gebeurd dankzij het ESF+ (naar interventiesoort en -kenmerk(en), wat anders niet zou zijn gebeurd?)
- Specifiek voor prioriteit 1 Mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie:
 - In hoeverre zijn de meest kwetsbare personen begeleid naar werk?
 - In welke mate zijn méér mensen begeleid naar werk?
 - In hoeverre hebben deelnemers een kwalitatief hoogwaardigere begeleiding gekregen door de inzet van het ESF+?
- Wat is de bijdrage van de subsidie aan de realisatie van de doelen in het programmadocument? En de bijdrage op het horizontale thema GKND?
- Wat is het (lange termijn) effect als gevolg van de inzet van het ESF+ in termen van arbeidsmarktperspectief en positie op de arbeidsmarkt?
- Zijn er onbedoelde neveneffecten opgetreden? Waren die positief of negatief? En voor wie (eindontvanger, begunstigde, DSU/UVB, anders)?

4.6 Gebruikte methoden en data verzameling

Theory of change

Een belangrijke benadering van evaluatieonderzoek is theorie gebaseerde effectevaluatie. De theorie gebaseerde effectevaluatie biedt de mogelijkheid om de beleidstheorie achter een programmadocument 'af te pellen' en op die manier de bijdragen van de verschillende componenten aan het bereiken van resultaten te bepalen. Deze methode volgt elke stap van de interventielogica om veranderingsmechanismen te identificeren en daarmee de vraag te beantwoorden waarom en hoe een interventie werkt. De aanname daarvoor is dat elke actie is gebaseerd op een zogenaamde 'theory of change'.

Dit is een samenstel aan veronderstellingen over welke verandering het programma teweeg moet brengen en welk effect dit moet opleveren. De kern van theorie gebaseerde effectevaluatie is vervolgens dat alle (impliciete en expliciete) onderdelen van de 'theory of change' in het programmadocument worden getoetst op hun geldigheid in de praktijk. Het is bovendien de evaluatiemethode die een groot leereffect kan genereren, juist doordat het echt 'in het programma' kijkt.

DSU/UVB en beleidsdirectie PDV kiezen ervoor om in beginsel het evaluatieonderzoek naar het effect uit te voeren via de benadering van theorie gebaseerde effectevaluatie. Het toepassen van deze benadering maakt een complete evaluatie van een prioriteit met meerdere interventies cq. doelstellingen mogelijk.

Mixed methods: zowel kwantitatief als kwalitatief

Het onderzoeksprogramma bevat een combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek (triangulatie middels mixed methods). Het kwantitatieve gedeelte bestaat doorgaans uit een analyse van de beschikbare data van het CBS en/of vanuit de projectadministraties zoals aanwezig binnen/beschikbaar voor DSU/UVB. Het kwalitatieve gedeelte bestaat uit onderzoek met behulp van methoden zoals vragenlijsten¹³, diepte-interviews, stakeholdersanalyses, de interventielogica en het beschrijven van 'good practices'.

¹³ Dit betreft in principe vragenlijsten onder begunstigden en indien mogelijk en van toepassing ook onder afgewezenen, niet-aanvragers en/of eindgebruikers.

Beperkingen in onderzoeksmethodologie

Counterfactual evaluation is geen optie, zoals uit de eerder uitgevoerde verkenning van het CPB¹⁴ is gebleken. Voor een experimenteel onderzoeksdesign gelden ethische en methodologische bezwaren. Voor een quasi-experimentele benadering, waarbij de controlegroep achteraf wordt samengesteld, gelden ook methodologische bezwaren.¹⁵

4.7 Beschikbaarheid van data

De gebruikte data ten behoeve van de evaluatieonderzoeken blijven na afloop van het betreffende onderzoek beschikbaar voor onder meer audit- en evaluatiedoeleinden. DSU/UVB garandeert dat voor dat doel alle verzamelde data waarover in de monitoring en evaluatieonderzoeken wordt gerapporteerd, beschikbaar zijn in databases en conform AVG-vereisten worden beheerd en gebruikt. In evaluatieonderzoek wordt op verschillende manieren gebruik gemaakt van data:

Administratieve data van DSU/UVB

DSU/UVB verzamelt gegevens in het systeem DIANE en het financiële systeem van de MA over de begunstigen, (de inhoud en de voortgang van) de projecten en de BSN van individuele deelnemers. Naar verwachting treedt in 2024 het nieuwe systeem VENUS in werking. Met deze overgang wordt minimaal dezelfde informatie verzameld (continuïteit).

CBS registerdata

Het CBS verzamelt gedurende de gehele programmaperiode het grootste gedeelte van de indicatoren zoals door DSU/UVB doorgeleverd¹⁶. Het CBS kan voor onderzoeksdoeleinden deze data koppelen aan andere relevante registerdata. Hiervoor maakt het CBS gebruik van meerdere registers, waaronder de Basisregister Personen (BRP) en het Stelsel van Sociaal-statistische bestanden (SSB), waartoe ook het Statistiek Re-integratie Gemeenten tot behoort. Het CBS rapporteert over de data in de vorm van voor onderzoeksdoeleinden ter beschikking staande databestanden en rapportages. Het CBS heeft vanuit haar wettelijke taak de verplichting tot publicatie van al haar onderzoekswerkzaamheden, mits niet herleidbaar naar individuele personen. De microdatabestanden van het CBS zijn -onder strenge voorwaarden- onderzoekbaar door gekwalificeerde onderzoeksinstanties, waaronder voor onderzoeksinstanties die in opdracht van DSU/UVB onderzoek uitvoeren.

Data verzameld door externe evaluatoren

Door externe evaluatoren wordt voor diverse evaluatieonderzoeken (aanvullende) data verzameld bij begunstigen, bedrijven en overheidsinstanties. In elk contract met een externe evaluator worden afspraken gemaakt dat data beschikbaar gesteld moet worden aan de opdrachtgever conform de vigerende Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van diensten (thans ARVODI 2018). Ook dient de evaluator de data conform de richtlijnen van de Rijksoverheid gedurende de in het contract vastgestelde periode te bewaren. Een verwerkingsovereenkomst maakt - bij verwerking van persoonsgegevens - onderdeel uit van de overeenkomst.

¹⁴ [CPB-rapport Haalbaarheid Quasi-experimentele Evaluatie | Rapport | Uitvoering van Beleid \(uitvoeringvanbeleidszw.nl\)](#)

¹⁵ Bij een klassiek experiment op het terrein van re-integratie geldt het ethische bezwaar dat de controlegroep, die ook kwetsbaar is, dienstverlening onthouden moet worden. Methodologisch is het voornaamste bezwaar dat niet aselect bepaald wordt wie tot de behandelgroep behoort en wie tot de controle groep. Uit onze eerdere evaluatieonderzoeken blijkt dat in de praktijk begunstigen vaak de selectiecriteria 'makkelijk te verantwoorden' en 'grotere kans op succes' gebruiken. Verder geldt ook dat niet geregistreerd wordt welke dienstverlening de controlegroep ontvangt. De laatste twee bezwaren gelden ook voor de diverse quasi-experimentele methoden.

¹⁶ Jaarlijks wordt hiervoor een contract met het CBS afgesloten.

BIJLAGE 1: Overzicht geplande onderzoeken ESF+ programma 2021-2027 (per prioriteit, en daarbinnen op chronologische volgorde)

Nr.	Prioriteit	Doelstelling	Jaar van oplevering	Soort evaluatie	(mogelijke)onderzoeksmethoden	Start	Oplevering
1	Prioriteit 1: Kwetsbare arbeidsmarktpositie	ESO 4.1 (4a) Actieve inclusie ESO 4.8 (4h) Sociale inclusie	2024	Proces (tussen)	Interviews, documentenstudie, analyse rapportages, beperkte analyse CBS-data	Q3/2024	Q4/2024
2	Prioriteit 1: Kwetsbare arbeidsmarktpositie	ESO 4.7 (4g) leven lang leren	2024	Proces (tussen)	Interviews, documentenstudie, analyse rapportages	Q3/2024	Q4/2024
3	Prioriteit 1: Kwetsbare arbeidsmarktpositie	ESO 4.1 (4a) Actieve inclusie ESO 4.8 (4h) Sociale inclusie	2026	Effect (tussen) en verdiepend onderzoek	Interviews, enquêtes, documentenstudie, analyse rapportages, analyse CBS-data	Q2/2026	Q4/2026
4	Prioriteit 1: Kwetsbare arbeidsmarktpositie	ESO 4.1 (4a) Actieve inclusie ESO 4.8 (4h) Sociale inclusie	2028	Proces en effect (eind)	Interviews, documentenstudie, analyse rapportages, analyse CBS-data	Q2/2028	Q4/2028
5	Prioriteit 1: Kwetsbare arbeidsmarktpositie	ESO 4.7 (4g) leven lang leren	2028	Proces en effect (eind)	Interviews, enquêtes, documentenstudie, analyse rapportages, analyse CBS-data	Q2/2028	Q4/2028
6	Prioriteit 2: Sociale innovatie	ESO 4.3 Gender Evenwichtige arbeidsmarkt	2025	Proces (tussen)	Interviews, documentenstudie, analyse rapportages	Q3/2025	Q4/2025
7	Prioriteit 2: Sociale innovatie	ESO 4.3 Genderevenwichtige arbeidsmarkt	2026 ¹⁷	Proces effect (eind) en verdiepend onderzoek	Interviews, documentenstudie, analyse rapportages	Q2/2026	Q3/2026
8	Prioriteit 2: Sociale innovatie	ESO 4.8 (4h) Sociale inclusie	2026 ¹⁸	Proces (tussen)	Interviews, documentenstudie, analyse rapportages	Q3/2026	Q4/2026

¹⁷ Jaar van oplevering is indicatief.

¹⁸ Jaar van oplevering is indicatief.

9	Prioriteit 2: Sociale innovatie	ESO 4.8 (4h) Sociale inclusie	2027 ¹⁹	Proces, effect en verdiepend (eind)	Interviews, documentenstudie, analyse rapportages	Q3/2027	Q4/2027
10	Prioriteit 3: Ondersteuning meest behoefenden	ESO 4.13 Voedselhulp	2025	Proces, effect (tussen)	Interviews, enquêtes onder eindontvangers, documentenstudie, analyse rapportages	Q2/2024	Q1/2025
11	Prioriteit 3: Ondersteuning meest behoefenden	ESO 4.13 Voedselhulp	2028	Effect (eind)	Interviews, documentenstudie, analyse rapportages	Q3/2027	Q1/2028
12	Vorbereiding programma 2028-2034	Verkennd onderzoek toekomstig ESF programma	2026	Ex ante	Nnb	Q3/2026	Q4/2026
13	Evaluatieplan	Evaluatie uitvoering evaluatieplan	2029	Effect	Interviews, documentenstudie, analyse rapportages	Q1/2029	Q2/2029

¹⁹ Jaar van oplevering is indicatief.